УДК 351.746.1:355.443:338.49«312»(477)
DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2021.38.27>

БЕЗПЕКА СТРАТЕГІЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕОСТРАТЕГІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Володимир Ліпкан

Інститут держави і права

імені В. М. Корецького Національної академії наук України,

відділ правових проблем політології

вул. Трьохсвятительська, 4, 01001, м. Київ, Україна

Анотація. У статті науково обґрунтовано можливості та потенціал стратегічних комунікацій у процесі забезпечення безпеки стратегічної інфраструктури з метою створення сприятливих умов для формування і реалізації стратегії державної інфраструктурної політики в контексті творення геостратегії сучасної України. Встановлено, що об'єднання потенціалу стратегічних комунікацій та системи безпеки стратегічної інфраструктури в такому контексті сприятимуть удосконаленню системності інституційних спроможностей та дій компетентних суб'єктів забезпечення безпеки стратегічної інфраструктури від загальнодержавного до об'єктового рівнів. Автором виявлено вагомі чинники, що потребують першочергового вирішення у процесі забезпечення ефективного функціонування системи безпеки стратегічної інфраструктури та забезпечення взаємодії її суб'єктів: унормування питання формування та реалізації державної комунікаційної політики, концептуалізація комунікаційної інфраструктури та внесення її до об'єктів безпеки стратегічної інфраструктури, чітке закріплення за визначеними об'єктами стратегічної інфраструктури повноважень органів публічного управління, створення організаційно-інституційної структури на національному, регіональному, галузевому, місцевому та секторальному (об'єктовому) рівнях. Стратегічні комунікації подано як інструмент формування та реалізації стратегії державної інфраструктурної політики, що забезпечує стратегічний рівень розвитку держави, закладає засади до творення геостратегії сучасної України. Уперше в рамках сучасної політологічної науки подано для наукової дискусії і науково обґрунтовано авторську еталонну модель геостратегії, яка складається з таких органічно об'єднаних змістовних та діяльнісних компонентів: стратегічні цінності – стратегічні пріоритети – стратегічні національні інтереси – стратегічна інфраструктура (об'єкти стратегічної інфраструктури, стратегія державної інфраструктурної політики (політико-безпекова практика)) – стратегічне управління (в тому числі стратегічні комунікації, стратегічна культура, стратегічне мислення, стратегічне планування, прогнозування та передбачення) – стратегічна правотворчість (Стратегія державної інфраструктурної політики України як нормативно-правовий акт).

Ключові слова: геостратегія сучасної України, стратегія державної інфраструктурної політики, безпека стратегічної інфраструктури, стратегічні комунікації, стратегічне мислення, стратегічна культура, геостратегії України, стратегічні цінності, політична теологія, державна безпекова політика, аксіологія національної безпеки.

Актуальність теми дослідження. В Україні вперше на державному рівні питання безпеки стратегічної інфраструктури було унормовано у Стратегії національної безпеки України у травні 2015 року [19], де серед загроз національній безпеці було виокремлено три основні загрози:

- 1) безпеці критичної інфраструктури;
- 2) кібербезпеці;

3) безпеці інформаційних ресурсів.

Основними передумовами актуалізації цього питання стали уразливість об'єктів стратегічної інфраструктури, критична зношеність основних фондів її об'єктів, недостатній рівень захищеності та, що більш важливо, *відсутність розроблених засад безпекоінфраструктурної політики*. Низький рівень безпеки стратегічної інфраструктури, відсутність ефективних політико-правових режимів забезпечення безпеки та стійкості інфраструктурного потенціалу були викликані низкою подій і чинників, зокрема, воєнною й інформаційною агресією з боку Російської Федерації, поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), веденням інформаційних, у тому числі гібридних війн тощо [28], що підтвердило суттєве погіршення її стану. Саме це стало підставою для ухвалення нової редакції Стратегії національної безпеки і оборони України у 2020 р. [20]. Посилення загроз загострюється погіршенням технічного стану об'єктів інфраструктури, відсутністю інноваційно орієнтованої виваженої державної фінансової підтримки та інвестицій в її оновлення та розвиток, а також несистемністю управлінських дій із забезпечення її безпеки та стійкості.

Саме тому було ініційовано створення ефективної системи безпеки та стійкості стратегічної інфраструктури, що має бути заснованою на чіткому розподілі відповідальності її суб'єктів та партнерській взаємодії з іншими суб'єктами публічного управління. Концептуалізація зазначеної ініціативи відбулась шляхом ухвалення Концепції створення державної системи захисту критичної інфраструктури [12], що поставило перед державним апаратом і перед вітчизняними науковцями завдання щодо обґрунтування напрямів і способів її реалізації та забезпечення в рамках формування нової геостратегії і побудови розумного та відповідального суспільства щастя.

Зокрема, відкритими залишилися питання:

- визначення органу, відповідального за формування та реалізацію стратегії державної інфраструктурної політики;
- забезпечення взаємодії суб'єктів національної системи безпеки стратегічної інфраструктури (далі – БСІ);
- налагодження ефективного комунікаційного процесу через обмін інформацією;
- регламентації спільних дій суб'єктів національної системи БСІ;
- формування засад публічно-приватної партнерської взаємодії у сфері БСІ та основі взаємної довіри, обміну інформацією тощо.

На мою думку, ці та низка інших проблем можуть бути вирішені шляхом використання інструментарію стратегічних комунікацій у сфері як безпекоінфраструктурної політики, так і державної інфраструктурної політики загалом, поєднане зі створенням повноцінної системи таких комунікацій у державі.

Варто одразу зазначити, що ані в обох редакціях *Стратегії національної безпеки України*, ані в *Концепції створення державної системи захисту критичної інфраструктури* жодним чином не вказано на зв'язок між захистом критичної інфраструктури та стратегічними комунікаціями. Хоча у Стратегії за редакцією 2020 р. завдання зі створення системи стратегічних комунікацій розкривається тільки через розвиток *інклюзивного* політичного діалогу.

Однак, на мій погляд, це суттєво зменшує та значно звужує потенціал стратегічних комунікацій у забезпеченні не лише національної безпеки, а й забезпеченні сталого розвитку України загалом, особливо у векторі зміцнення суверенної державності як здатності проводити самостійну внутрішню та зовнішню політику з урахуванням національних інтересів, у тому числі ефективно здійснюючи протидію спробам зовнішньому тиску у будь-яких формах та проявах. Адже розвиток:

1) *стратегічних відносин* із ключовими іноземними партнерами в контексті реалізації *стратегічного курсу* держави відповідно до стратегічних векторів розвитку, безпеки, гордості та відповідальності;

2) *стратегічного партнерства* (партнерських та прагматичних відносин, практичної взаємодії) з провідними державами світу та колективними системами безпеки;

3) ефективне *стратегічне управління*, зокрема *стратегічне передбачення, прогнозування і планування* і кризовий менеджмент у процесі запровадження національної системи стійкості для забезпечення високого рівня готовності суспільства і держави до ефективного реагування на широкий спектр реальних і потенційних загроз та небезпек, а також сприяння розвитку добробуту по всьому світі;

4) розвиток *стратегічної правотворчості*;

5) *безпеку стратегічної інфраструктури* неможливо забезпечити поза контекстом використання інструментарію **стратегічних комунікацій**.

Саме тому потребують свого належного наукового обґрунтування особливості використання стратегічних комунікацій у процесі забезпечення безпеки стратегічної інфраструктури, включаючи формування ефективних механізмів розвитку національної системи стійкості й ефективної протидії потенційним та реальним загрозам національній безпеці як природного, техногенного, так і антропогенного походження, причому у таких просторах, як: повітря, суша, море, кіберпростір та космос. Розкриття *потенціалу стратегічних комунікацій* та їх технологій уможливить у перспективі виокремлення стратегічної інфраструктури, що матиме пріоритетне значення для забезпечення на загальнодержавному рівні.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У вітчизняній науці дослідники широкого спектра питань національної безпеки та інфраструктурної політики здебільшого зосереджують свою увагу окремо на питаннях:

– захисту критичної інфраструктури: О. Суходоля [1; 7], О. Єрменчук [6], Д. Павлов і М. Микитюк [15];

– адміністративно-правового регулювання державної системи захисту критичної інфраструктури і державної інфраструктурної політики: Г. Зубко, С. Теленик [8; 29–32];

– захисту інформаційної інфраструктури в рамках інформаційної безпеки: С. Петров [16];

– комунікацій у державному управлінні: Н. Драгомирецька [3];

– розвитку системи публічного управління: В. Бакуменко [5];

– забезпечення стійкості держави: Г. Храпач [25];

– стратегічних комунікацій: Д. Дубова і А. Баровська [4; 24], В. Ліпкан [13], Є. Макаренко [14], Т. Сивак [21; 22], С. Соловйова [23] та ін.

Однак на науковому рівні відкритим залишилось питання застосування стратегічних комунікацій у сфері формування та реалізації стратегії державної інфраструктурної політики в контексті творення геостратегії сучасної України.

Метою статті, відповідно, є обґрунтування потенціалу стратегічних комунікацій у процесі реалізації стратегії державної інфраструктурної політики в контексті творення нової геостратегії сучасної України як політико-правової практики.

Виклад основного матеріалу. Не вдаючись у деталі походження і ретроспективи та розвитку стратегічних комунікацій у публічному управлінні загалом, у національній безпеці та в контексті гібридних війн, інформаційної та кібербезпеки та міжнародних відносин, які було розкрито у низці вітчизняних праць Д. Дубова і А. Баровської [4; 24], В. Ліпкана [13], Є. Макаренка [14], Т. Сивак [21; 22], С. Соловйова [23] та інших, зосереджу увагу на можливості їх застосування у сфері безпеки стратегічної інфраструктури в контексті творення сучасної геостратегії України.

Державна інфраструктурна політика є невід'ємною частиною політики держави, вона віддзеркалює всі методологічні, концептуальні засади загалом державної політики як внутрішньої, так і зовнішньої. Тому державна інфраструктурна політика – це перш за все невід'ємний складник зовнішньої і внутрішньої політики держави, комплекс нормативно врегульованих, усвідомлених, таких, що відповідають національним інтересам, цілеспрямованих дій, що вчиняються відповідними уповноваженими суб'єктами в партнерстві з органами місцевого самоврядування, неурядовими організаціями, у сфері інфраструктурного забезпечення усіх галузей життєдіяльності держави, суспільства, особи [9].

Виходячи з цього твердження, а також зважаючи на необхідність партнерської взаємодії між органами державного управління, місцевого самоврядування, інституцій громадянського суспільства та бізнес-структур, що є суб'єктами публічного управління у сфері безпеки стратегічної інфраструктури, та з метою ефективного формування і забезпечення реалізації державної інфраструктурної політики важливою є необхідність «практичного застосування проактивного підходу до її розроблення і реалізації» [8].

Саме потреба застосування проактивного підходу до розроблення і реалізації державної інфраструктурної політики вказує на чіткий зв'язок зі стратегічними комунікаціями. Адже, за визначенням Т. Сивак, *стратегічні комунікації* – це цілеспрямовані, послідовні заходи, зорієнтовані на комунікування діями та інформаційну взаємодію між суб'єктами у процесі формування та реалізації державної політики. Вони, на думку авторки, сприяють розвитку діалогу у державі загалом та в окремих її сферах, забезпечують консенсус та, що важливо, проактивне управління – ефективне управління змінами на основі врахування інтересів усіх суб'єктів, а також вироблення спільного плану дій [22, с. 108], тобто реалізації державної політики.

Суб'єкти державної системи безпеки стратегічної інфраструктури потребують чіткої регламентації у взаємодії з протидії потенційним та реальним загрозам та небезпекам і координації дій у разі настання кризових ситуацій. Для забезпечення взаємодії і координації дій суб'єктів вищезгаданої системи має бути задіяно весь потенціал стратегічних комунікацій, ефективне використання яких залежить від рівня розвитку як інформаційної, так і комунікаційної політики держави. Причому варто зазначити, що роль інформаційної взаємодії і комунікацій має подвійну природу.

По-перше, для забезпечення безпеки окремих секторів та об'єктів стратегічної інфраструктури. Зокрема, відповідно до запропонованого науковцями Національного інституту стратегічних досліджень переліку можу виділити зв'язок (Communications) та інформаційні технології (Information technology) [7, с. 16]. Ці сектори загалом забезпечують технологічну складову частину функціонування системи публічного управління, зокрема з питань інформаційної, кібербезпеки тощо, а також розвиток безпеки та стійкості національної інформаційної та кібернетичної інфраструктури.

По-друге, для забезпечення взаємодії та координації дій усіх суб'єктів державної системи безпеки стратегічної інфраструктури усіх секторів та на всіх державно-управлінських рівнях. Зокрема, окрім вищеназваних, ідеться про хімічний сектор, комерційні об'єкти, стратегічне виробництво, дамби і гідротехнічні споруди, оборонно-промислову базу, служби екстреної допомоги населенню, реагування на надзвичайні ситуації, енергетичний сектор, банки та фінанси, продукти харчування та сільське господарство, урядові об'єкти, охорону здоров'я та медицину, ядерні реактори, матеріали та відходи, а також водні ресурси, системи водопостачання та стічних вод [7, с. 16] тощо.

Отже, другий блок є найбільш численним, різновекторним і потребує найбільш прискіпливої наукової уваги й обґрунтування, зокрема способів забезпечення взаємодії

та координації дій між різними органами публічної влади у сфері безпеки стратегічної інфраструктури. З метою детального розгляду особливостей та специфіки застосування стратегічних комунікацій у сфері безпеки стратегічної інфраструктури можемо виокремити кілька проблемних аспектів.

Перший. Потребує детального обґрунтування та концептуалізації на державному рівні питання формування і розвитку комунікаційної політики держави та комунікаційної інфраструктури. Без належної державної підтримки і регулювання комунікацій у державі про використання стратегічних комунікацій як у сфері безпеки стратегічної інфраструктури, так і в інших сферах і галузях не йдеться. Адже станом на тепер сфера комунікаційної політики держави регулюється тільки одним нормативно-правовим актом – Концепцією Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики» [11], де зазначено, що окремі питання налагодження комунікації між органами державної влади, місцевого самоврядування зі ЗМІ і громадськістю визначаються законами України, що регулюють інформаційну сферу. Однак зазначена Концепція має низький рівень правового регулювання забезпечення комунікацій між усіма суб'єктами системи публічного управління та не відповідає ні рівню розвитку українського суспільства, ні світовим тенденціям у цій сфері, зокрема в аспекті розвитку і здійснення стратегічних комунікацій. Саме тому в нормативно-правовому полі має бути чітко розмежовано поняття «інформаційна і комунікаційна політика», а також питання інформаційної і комунікаційної інфраструктури як складової частини стратегічної інфраструктури держави.

Ці питання мають потребу не тільки в науковому та правовому осмисленні, вони передбачають використання різних державно-управлінських інструментів для їх забезпечення та реалізації. Адже державна інформаційна політика – це сукупність основних напрямів і способів діяльності держави з отримання, використання, поширення та зберігання інформації [10], а державна комунікаційна політика визначає особливості взаємодії з населенням шляхом використання технологій передачі інформації, у тому числі й інформаційних технологій [3, с. 87]. Якщо питання інформаційної взаємодії більш-менш представлене у правовому полі, то способи, засоби, принципи і суб'єкти формування та реалізації державної комунікаційної політики залишилися відкритими, невизначеними і нерегламентованими.

Другий. Потребує визначення і встановлення у законодавчому порядку чіткого переліку та паспортизації секторів (об'єктів) стратегічної інфраструктури та порядок його формування. Нині на законодавчому рівні відсутній чіткий перелік об'єктів стратегічної інфраструктури. У проєкті Закону України «Про критичну інфраструктуру та її захист» [18] у ст. 9 визначено тільки перелік життєво важливих функцій та послуг: урядування та надання найважливіших державних послуг, енергозабезпечення, водопостачання та водовідведення, продовольче забезпечення, охорона здоров'я, інформаційні, комунікаційні та цифрові послуги, фінансові та банківські послуги, транспортне забезпечення, оборона, правопорядок, постачання теплової енергії.

Зазначений перелік дещо відрізняється від визначених на підставі аналізу зарубіжного досвіду об'єктів критичної інфраструктури, зроблений О. Суходолою [7], зокрема, поза увагою авторів законопроєкту залишилися такі важливі сфери, як: хімічний сектор, комерційні об'єкти, дамби та гідротехнічні споруди, служби екстреної допомоги населенню, ядерні реактори, матеріали та відходи.

Варто зазначити, що і у наукових дослідженнях та у чинних нормативно-правових актах, а також у законопроєктах відсутнє визначення **поняття «комунікаційна інфраструктура»**. Хоча комунікаційна інфраструктура має стати повноцінним об'єктом безпеки

стратегічної інфраструктури на державному рівні. Як обґрунтовує Т. Сивак, *комунікаційна система публічного управління* – це каркас національного інформаційно-комунікаційного простору, що складається із сукупності інформаційних, технологічних мереж, мережі засобів масової комунікації, гуманітарних, освітніх, наукових, культурних та ін. закладів, установ та організацій, передбачає забезпечення ефективної комунікаційної діяльності та інформаційної взаємодії між суб'єктами системи публічного управління і стабільність функціонування комунікаційної системи держави [21, с. 328–229]

Стале функціонування державної комунікаційної системи, що може бути досягнуто шляхом убезпечення комунікаційної інфраструктури, дасть змогу мінімізувати інформаційні інтервенції, сприятиме підвищенню рівня довіри до державних інституцій та належному, своєчасному і проактивному інформуванню громадськості у разі настання криз та їх протидії. Саме тому, на нашу думку, варто актуалізувати питання щодо виокремлення такого об'єкта стратегічної інфраструктури, як комунікаційна, на рівні з інформаційною та іншими.

Окремого унормування вимагають питання визначення механізмів формування національного та секторального переліків об'єктів стратегічної інфраструктури. На національному рівні це питання залишилось тільки на законопроектному рівні. Унормовано тільки секторальний рівень, зокрема щодо стратегічної інформаційної інфраструктури. Постановою Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 року № 943 затверджено Порядок формування переліку об'єктів критичної інформаційної інфраструктури та Порядок внесення об'єктів критичної інформаційної інфраструктури до державного реєстру об'єктів критичної інформаційної інфраструктури, його формування та забезпечення [2]. Також Постановою Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про визначення об'єктів критичної інфраструктури в банківській системі України» від 30 листопада 2020 р. № 151 визначено критерії та порядок віднесення об'єктів у банківській системі до об'єктів критичної інфраструктури [17].

Інші сектори стратегічної інфраструктури не мають аналогічного нормативного забезпечення, що суттєво ускладнює чітку регламентацію та взаємодію суб'єктів публічного управління у сфері безпеки стратегічної інфраструктури.

Третій. Наступним питанням, що потребує чіткості у визначеннях та закріпленні відповідних функцій, завдань, повноважень і відповідальності, є суб'єкти державної системи безпеки стратегічної інфраструктури, що є основою її організаційно-інституційної структури. Це вимагає низки заходів на загальнодержавному, галузевому, місцевому та об'єктовому рівнях. У Концепції [12] та проекті Закону [18] визначено тільки завдання, що мають бути забезпечені на цих рівнях, однак не йдеться про конкретні органи державного управління, місцевого самоврядування, установи й організації, що наділені відповідними повноваженнями з питань безпеки стратегічної інфраструктури, забезпечення її стійкості чи протидії загрозам. На науковому рівні обґрунтовано лише пропозиції щодо переліку секторів стратегічної інфраструктури та відповідних відомств [7, с. 50]. Однак навіть зазначений перелік, як і процес ідентифікації таких об'єктів, на думку авторів, потребує нормативно-законодавчого закріплення, організаційного та методологічного забезпечення та додаткового детального наукового аналізу.

Отже, без вирішення вищезазначених питань, тобто унормування питання формування та реалізації державної комунікаційної політики, концептуалізації поняття комунікаційної інфраструктури, чіткого переліку об'єктів стратегічної інфраструктури та визначення механізмів і процедур формування національного та секторального переліків таких об'єктів, а також чіткого закріплення за визначеними об'єктами стратегічної інфраструктури

повноважень органів публічного управління, а саме створення організаційно-інституційної структури на національному, регіональному, галузевому, місцевому та секторальному (об'єктовому) рівнях, забезпечити ефективну взаємодію суб'єктів державної системи безпеки стратегічної інфраструктури, на нашу думку, поки що неможливо. Це формує перспективне поле подальших наукових досліджень з цих питань.

Однак є ще один важливий аспект застосування стратегічних комунікацій у сфері стратегічної інфраструктури, що характеризується їх методологічною єдністю, – забезпечення сталого розвитку держави та системності державної політики в різних сферах і галузях.

Адже стратегічні комунікації – це перш за все складна система, що володіє сукупністю властивостей, таких як цілісність, адаптивність, інтеграційність, емерджентність, синергетичність, завдяки яким доповнює і забезпечує розвиток системи публічного управління [21, с. 132].

Більш широкі підходи до визначення поняття *стратегічних комунікацій* були здійснені у першому словнику зі стратегічних комунікацій за редакцією професора В. Ліпкана:

«1. Скоординовані урядом держави зусилля, спрямовані на розуміння цільової аудиторії з метою створення, зміцнення та збереження сприятливих умов для просування національних інтересів, політики та цілей держави через використання узгоджених концепцій, стратегій, доктрин і програм, планів, тем, меседжів і продуктів, поєднані та синхронізовані з діями усіх елементів національної могутності. 2. Скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави (нормативне визначення). 3. Скоординовані дії, повідомлення, зображення, призначені для інформування, впливу або переконання цільової аудиторії з метою просування та реалізації національних інтересів відповідно до національних цінностей. 4. Стратегічна взаємодія та взаємовплив в інформаційному середовищі між окремими суб'єктами (державними чи призначеними для виконання державних цілей), що полягає у всебічному залученні можливостей кожного окремого компонента системи стратегічної комунікації у комплексі або відокремлено, спрямоване на досягнення спільної мети. 5. Процес інтеграції досліджень сприйняття аудиторії та зацікавлених сторін (стейкхолдерів) і врахування отриманих результатів під час реалізації політики, планування та операцій на кожному рівні; спрямування за одним вектором множини різних видів діяльності (наприклад, політичний процес, зв'язки з громадськістю, інформаційні операції тощо), кожна з яких справляє вплив на підтримку національних цілей. 6. Процес цілеспрямованого використання комунікацій організацією для виконання її місії. Стратегічні комунікації по суті означають обмін (тобто під час спілкування) смислами/ідеями для створення умов з досягнення національних цілей (тобто стратегічно). Для цього процесу сприйняття є так само важливим, як і транслювання» (Див.: система стратегічних комунікацій) [13].

Стратегічні комунікації можемо доповнити такими характеристиками, як універсальний процес, що може забезпечувати результат у всіх сферах суспільного, громадського та публічного життя і використовується для досягнення зовнішньо- і внутрішньополітичних цілей держави, тобто для реалізації геостратегії держави у всіх видах просторів.

Також, за визначенням дослідників Центру стратегічних комунікацій НАТО, які є засновниками концепції [27, с. 16], стратегічні комунікації є комплексним інструментарієм забезпечення «національної сили», «національної могутності», та найефективніше використовуються у чотирьох основних сферах: дипломатичній, економічній, інформаційній та воєнній.

На думку Г. Храпача, *національна могутність* – це показник сил і ресурсів держави, що можна застосовувати у відносинах з іншими суб'єктами міжнародних відносин, сукупність наявних у держави моральних і духовних можливостей, які використовуються для досягнення геополітичних, геоekonomічних, геостратегічних національних цілей [25, с. 128]. Звичайно, що це поняття не є ідеальним, оскільки не охоплює багато важливих нині характеристик антропогенного простору, в якому відбувається ствердження геостратегії різних країн, і також формуються необхідні та достатні умови для реалізації пріоритетних національних інтересів.

Зростання рівня національної могутності держави, її інфраструктурного потенціалу, що можливе завдяки провадженню системної безпекової політики щодо стратегічних об'єктів інфраструктури та ефективному здійсненню стратегічних комунікацій, забезпечує перевагу над іншими державами та сприяє ефективності реалізації власних національних інтересів і цілей, творенню власної геостратегії.

У зв'язку з цим можу зазначити, що потенціал стратегічних комунікацій у забезпеченні функціонування державної системи безпеки стратегічної інфраструктури насамперед вбачається у формуванні та реалізації стратегії державної інфраструктурної політики.

Так, наприклад, окремі дослідники інтерпретують стратегічні комунікації як складник публічно-управлінського процесу, які, використовуючи потенціал і можливості усіх сфер публічного управління, сприяють їх розвитку [21, с. 90]. Адже відповідно до нової концепції публічного управління воно має два виміри: спільне вироблення публічної політики з урахуванням інтересів усіх стейкхолдерів та розподіл обов'язків у реалізації ухвалених стратегічних цілей розвитку як держави загалом, так і окремих галузей та територій зокрема.

Загалом погоджуючись з таким твердженням авторки, можемо навести ще визначення державно-управлінського процесу В. Бакуменка, який зазначає, що *державно-управлінський процес* – це свідомо і цілеспрямована послідовна діяльність, пов'язана з реалізацією державно-владних повноважень суб'єктами державного управління, внаслідок чого відбувається зміна суспільних станів, подій і явищ. Такий процес спрямований на приведення в життя державної стратегії та політики і є основним способом реалізації суб'єкт-об'єктних відносин на державному рівні, де суб'єкт – система державної влади у вигляді спеціально створених органів, а об'єкт – усе суспільство, таргетизоване на цільові аудиторії залежно від їх ролі у реалізації публічної політики [5, с. 164].

Отже, стверджую, що стратегічні комунікації є важливою складовою частиною державно-управлінського процесу як особливого виду державної діяльності.

Таким чином, на підставі вищенаведеного можу характеризувати стратегічні комунікації у сфері безпеки стратегічної інфраструктури як інструмент формування та реалізації стратегії державної інфраструктурної політики, що забезпечує стратегічний рівень розвитку державної системи безпеки стратегічної інфраструктури та національної безпеки загалом.

Причому наголошу на тому, що такий рівень подається в розрізі вироблення **еталонної моделі геостратегії**, яка складається з таких органічно об'єднаних компонентів, як: стратегічні цінності – стратегічні пріоритети – стратегічні національні інтереси – стратегічна інфраструктура (об'єкти стратегічної інфраструктури) – стратегічне управління (в тому числі стратегічні комунікації) – стратегічна правотворчість.

Такий підхід певним чином корелюється із визначеннями, тлумаченнями та уточненнями МО США, які обґрунтовують стратегічні комунікації у воєнній сфері, натомість є набагато ширшим і враховує передусім націотворчу потенцію українства до відновлення державності і розвитку стійкої соціальної системи в умовах перманентних трансформацій.

Відповідно до уточненого поняття стратегічні комунікації використовуються стосовно загальнодержавного стратегічного рівня, синхронізація комунікацій використовується на оперативному, відомчому, а на тактичному рівні – інформаційний вплив [26].

Це дає підстави для обґрунтування, що у системі безпеки стратегічної інфраструктури весь потенціал стратегічних комунікацій може бути використано у такий спосіб: для формування та реалізації державної інфраструктурної політики, для забезпечення координації і синхронізації комунікацій, функцій і дій усіх суб'єктів державної системи безпеки стратегічної інфраструктури.

Зокрема, на державному рівні під час розробки Національного плану (стратегії) безпеки та забезпечення стійкості стратегічної інфраструктури, на галузевому та регіональному рівнях під час розробки і реалізації галузевих і територіальних програм з протидії загрозам та небезпекам об'єктам стратегічної інфраструктури, на місцевому – затвердження і виконання місцевих програм підвищення стійкості громад до кризових ситуацій та відновлення функціонування об'єктів стратегічної інфраструктури. На об'єктовому рівні оператори стратегічної інфраструктури забезпечують розроблення і виконання відповідних об'єктових планів заходів щодо безпеки і стійкості стратегічної інфраструктури. Саме на місцевому і об'єктовому рівнях здійснюється інфраструктурний вплив на людину, суспільство і територіальні громади, органи місцевого самоврядування.

Такий підхід, на нашу думку, дасть змогу, об'єднавши потенціал стратегічних комунікацій і системи безпеки стратегічної інфраструктури, на виході отримати якісно новий рівень управління та покращений стан об'єктів та сфер стратегічної інфраструктури, а також дасть змогу сформувати та забезпечити реалізацію стратегії державної інфраструктурної політики, що, своєю чергою, суттєво підвищить рівень національної безпеки України, її сталий розвиток та національну могутність, а також чинитиме конструктивний вплив на творення геостратегії сучасної України.

Висновки. Таким чином, проведене мною дослідження уможливило встановити, що об'єднання потенціалу стратегічних комунікацій та системи безпеки стратегічної інфраструктури в контексті реалізації геостратегії сучасної України сприятимуть удосконаленню системності управлінських заходів та дій суб'єктів стратегічної інфраструктури від загальнодержавного до об'єктового рівнів.

Стратегічні комунікації мають бути задіяні у процесі формування та реалізації стратегії державної інфраструктурної політики, а також для забезпечення координації та синхронізації дій і комунікацій та суб'єкт-суб'єктної, суб'єкт-об'єктної та об'єкт-суб'єктної взаємодії у самій системі безпеки стратегічної інфраструктури. Виявлено основні чинники, що потребують першочергового вирішення у процесі забезпечення ефективного функціонування державної системи безпеки стратегічної інфраструктури та забезпечення взаємодії її суб'єктів, а загалом безпеки інфраструктурної політики:

- унормування питання формування та реалізації державної комунікаційної політики;
- концептуалізація комунікаційної інфраструктури та внесення її до об'єктів безпеки стратегічної інфраструктури;
- чітке закріплення за визначеними об'єктами стратегічної інфраструктури повноважень органів публічного управління;
- створення організаційно-інституційної структури на національному, регіональному, галузевому, місцевому та об'єктовому рівнях.

Такий підхід, на мою думку, уможливить підвищення спроможності щодо повномасштабної реалізації інфраструктурного потенціалу, забезпечить національну могутність держави та якісний рівень реалізації стратегії державної інфраструктурної політики

зокрема і державної політики у пріоритетних і найбільш важливих сферах життєдіяльності загалом, закладе фундамент для творення геостратегії сучасної України.

Список використаної літератури

1. Державна система захисту критичної інфраструктури в системі забезпечення національної безпеки: аналітична доповідь / за ред. О.М. Суходолі. Київ : НІСД, 2020. 28 с.
2. Деякі питання об'єктів критичної інформаційної інфраструктури : Постанова КМУ від 9 жовт. 2020 р. № 943. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/943-2020-%D0%BF#Text>.
3. Драгомирецька Н.М. Сучасні тенденції комунікацій у державному управлінні. *Публічне урядування*. 2015. № 1. С. 85–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubm_2015_1_10.
4. Дубов Д.В., Баровська А.В. Організаційно-правові проблеми впровадження системи стратегічних комунікацій в Україні. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2017 р. № 1 (21). С. 10–17.
5. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. Київ, 2010. 810 с.
6. Єрменчук О.П. Основні підходи до організації захисту критичної інфраструктури в країнах Європи: досвід для України : монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 180 с.
7. *Зелена книга з питань захисту критичної інфраструктури в Україні* : зб. мат-лів між-нар. експерт. нарад / упоряд. Д.С. Бірюков, С.І. Кондратов; за заг. ред. О.М. Суходолі. Київ : НІСД, 2015. 176 с.
8. Зубко Г.Ю. Концепція формування напрямів державної інфраструктурної політики. *Правові новели*. 2018. № 6/2018. С. 91–100.
9. Зубко Г.Ю. Сучасні підходи до визначення поняття державної інфраструктурної політики. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2020. № 48. С. 78–84.
10. Іванченко Ю.М. Сутність, головні напрями та способи державної інформаційної політики в Україні. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej2/txts/philo/05ijmipu.pdf>.
11. Концепція Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 січ. 2010 р. № 85-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85-2010-%D1%80#Text>.
12. Концепція створення державної системи захисту критичної інфраструктури : розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 груд. 2017 р. № 1009-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-2017-%D1%80#Text>.
13. Ліпкан В.А., Попова Т.В. Стратегічні комунікації : словник / за заг. ред. В.А. Ліпкана. Київ : ФОП О.С. Ліпкан, 2016. 416 с.
14. Макаренко Є.А. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2017. № 15. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3117.
15. Павлов Д.М., Микитюк М.А. Правові та організаційні засади забезпечення захисту критичної інфраструктури у контексті формування нової безпекової парадигми України. *Чесť і закон*. 2020. № 4 (75). С. 69–77.
16. Петров С.Г. Правові основи взаємодії державних органів та приватних суб'єктів із метою захисту електронних інформаційних ресурсів України. *Інформація і право*. 2019. № 4(31). С. 107–112.
17. Про затвердження Положення про визначення об'єктів критичної інфраструктури в банківській системі України : Постанова Правління Національного банку

- України від 30 листоп. 2020 р. № 151. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_30112020_151.
18. Про критичну інфраструктуру та її захист : проект Закону України від 27.05.2019 р. № 10328. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65996.
 19. Про стратегію національної безпеки і оборони України : Указ Президента України від 26 трав. 2015 р. № 287/2015. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070>.
 20. Про стратегію національної безпеки України : Указ Президента України від 14 трав. 2020 р. № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.
 21. Сивак Т.В. Інституціоналізація стратегічних комунікацій у системі публічного управління України : дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.01. НАДУ, Київ, 2020. 490 с.
 22. Сивак Т.В. Стратегічні комунікації у системі публічного управління України : монографія. Київ : НАДУ, 2019. 338 с.
 23. Соловійов С.Г. Стратегічні комунікації в публічному управлінні : монографія. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Харків : Точка, 2019. 373 с.
 24. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця : монографія / А.В. Баровська та ін. Нац. акад. Служби безпеки України. Київ : НА СБ України, 2018. 517 с.
 25. Храпач Г.С. Національна могутність як чинник стійкості держави в умовах загострення міжнародної конфліктності. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ ім. І. Черняхівського*. 2017. № 3 (61). С. 126–130.
 26. DOD Dictionary of Military and Associated Terms. July 2019. 382 p. URL: <https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/dictionary.pdf>.
 27. Understanding NATO Strategic Communications. LTC Rita LePage 22 October 2014. URL: <https://www.stratcomcoe.org/about-strategic-communications>.
 28. Горбулін В.П. Світова гібридна війна: Український фронт. Київ : Фоліо, 2017. 496 с.
 29. Зубко Г.Ю. Безпека космічної інфраструктури як напрям державної інфраструктурної політики України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 4. С. 144–148.
 30. Зубко Г.Ю. Шостий технологічний уклад: інфраструктурно-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 11. С. 218–229.
 31. Теленик С.С. Державна система захисту критичної інфраструктури України: концептуальні засади адміністративно-правового регулювання : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 602 с.
 32. Теленик С.С. Щодо визначення поняття «захист критичної інфраструктури». *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 6. Ч. 2. С. 165–171.

STRATEGIC INFRASTRUCTURE SECURITY AND STRATEGIC COMMUNICATIONS IN THE CONTEXT OF THE IMPLEMENTATION OF GEOSTRATEGY OF MODERN UKRAINE

Volodymyr Lipkan

*V. M. Koretsky Institute of State and Law of
National Academy of Sciences of Ukraine,
Department of Legal Problems of Political Science
Tryokhsviatitska str., 4, 01001, Kyiv, Ukraine*

Summary. The article scientifically substantiates the capacities and potential of strategic communications in the process of ensuring the security of strategic infrastructure to create favorable conditions for the formation and implementation of the strategy of state infrastructure policy amidst

developing geostrategy of modern Ukraine. It is established that combining the potential of strategic communications and the security system of strategic infrastructure in this context will help improve the consistency of institutional capacity and actions of competent actors to boost the security of strategic infrastructure from the national to the object levels. The author identifies important factors that need to be primarily addressed when ensuring the effective functioning of the security system of strategic infrastructure and the interaction of its actors: standardization of the formulation and implementation of state communication policy, conceptualization of communication infrastructure and its introduction to the objects of strategic infrastructure security, appointment of powers of public administration to some objects of strategic infrastructure, creation of organizational and institutional structure at national, regional, branch, local, and sectoral (object) levels. Strategic communications are discussed as a tool for the formulation and implementation of the strategy of state infrastructure policy, which provides a strategic level of state development, lays the foundations for the creation of geostrategy of modern Ukraine. For the first time in the framework of modern political science, the author presents his scientifically grounded and flawless model of geostrategy for scientific discussion. The model consists of the following organically combined conceptual and activity components: strategic values – strategic priorities – strategic national interests – strategic infrastructure (objects of strategic infrastructure, strategy of state infrastructure policy (political and security practice) – strategic management (including strategic communications, strategic culture, strategic thinking, strategic planning, forecasting and anticipation) – strategic law-making (Strategy of the State Infrastructure policy of Ukraine as a statutory legal act).

Key words: geostrategy of modern Ukraine, strategy of state infrastructure policy, security of strategic infrastructure, strategic communications, strategic thinking, strategic culture, geostrategies of Ukraine, strategic values, political theology, state security policy, axiology of national security.